Kdo může za populační pokles lýkožrouta na Šumavě?

Správa NP a CHKO Šumava vydala dne 24. 8. 2012 prohlášení pod názvem "*Kůrovcová kalamita na Šumavě skončila*", na které v pondělí 27. 8. 2012 navazovala tisková zpráva "Kůrovcovou kalamitu jsme zastavili i za cenu hrozící pokuty". Vzhledem k tomu, že oba dokumenty se snaží na základě zkreslení skutečnosti dezinformovat veřejnost, je potřebné vyjádřit se k některým faktům.

Termíny kalamita a škůdce lze používat pouze v souvislosti s hospodářskými lesy, v NP s nimi nelze nakládat, protože tam nemají smysl.

Současná "kůrovcová kalamita", správně gradace lýkožrouta smrkového započala již po extrémně teplém a suchém roce 2003, nejpozději v roce 2005, kdy bylo zaznamenáno prosychání mnoha porostů například v oblasti Trojmezí, Plešného jezera a Smrčiny.

Není pravdou, že "*Pracovníci Správy NP a CHKO Šumava dostali kůrovcovou kalamitu pod kontrolu*", protože každá gradace jednou přirozeně končí a to i bez vlivu člověka. Není to zásluha Správy, ale jedná se o přirozený proces. Maximum gradace lýkožrouta totiž obvykle končí i bez zásahů po cca 5 letech. Tak tomu bylo například i v Polském Tatranském parku (viz příloha).

Nelze souhlasit s tím, že by zásahy byly jediná příčina poklesu populační hustoty lýkožrouta. Významnou roli též letos sehráli přirození nepřátelé, kterých bylo opravdu spousty. Dále počasí, kdy se navzdory poměrně příznivým teplotám neustále střídal déšť a slunečno, což rojení kůrovce nesvědčí.

K tomu, aby se kůrovec nešířil dál do zdravých lesů, je potřeba provádět systematická opatření včetně kácení v nárazníkové zóně mezi bezzásahovým územím klimaxových a podmáčených smrčin a územím s potenciální vegetací smíšených lesů v nižších nadmořských výškách. Taková zóna však dosud nebyla definována a zásahy se provádějí zcela nahodile. Správa NP se sice začala snažit, ale pořád lze najít dost neoznačených a nezpracovaných kůrovcových souší v zásahových zónách.

Není pravdou, že "*kůrovec vzal domov tisícům ptáků i jeho dalším obyvatelům*", protože druhy klimaxových smrčin jsou adaptovány na opakovaný rozpad stromového patra. Nejsou však adaptovány na lidské zásahy a především na kácení. Domov jim tedy na mnoha místech nevzal kůrovec, ale člověk, přesněji nezodpovědné rozhodování Správy NP.

Bojovat proti lýkožroutu lesnickými zásahy a kácením především není jednoduché. Pokud by to šlo, pak by nebyl důvod, aby ve velké části republiky (hlavně severní Morava) byl vliv kůrovce na lesy vyjádřený objemem kůrovcového dříví v lesích srovnatelný se Šumavou (respektive s jihozápadními Čechami), přitom mimo národní park (a některé přírodní rezervace) s lýkožroutem bojovat lze.

V letošním roce vymyšlená "šachovnicová metoda kácení", která byla aplikovaná Správou NP v území Na Ztraceném (Ptačí potok), je pouze alibistickým postupem, který však není efektivní a je ekonomicky nákladný. Rovněž tento postup povede k totálnímu rozpadu porostů nejpozději v několika málo následujících letech.

Důležitou otázkou je, proč při rozhodování o lokalizaci zásahů se Správa NP neřídila dosud stále platným rozhodnutím ministra životního prostředí z předjaří roku 2007, v němž byla stanovena území speciálního managementu (zjednodušeně bezzásahová území). Platnost a oprávněnost vydání tohoto rozhodnutí stanovil v letošním roce dokonce soud.

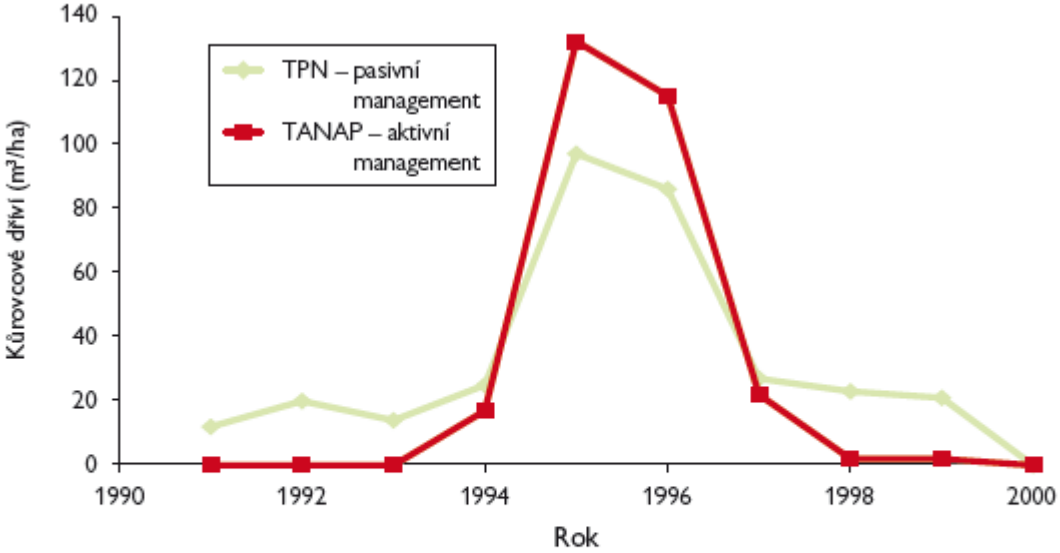

Obr. 8.9: Populační dynamika lýkožrouta smrkového, hodnocená průměrným objemem dřeva napadených stromů, v Tatranském národním parku na slovenské straně, kde byly prováděny asanační zásahy (TANAP) a na straně polské, kde byly lesy ponechány bez zásahu (TPN). V listopadu 1994 byly místní lesy poškozeny větrnou kalamitou. V místech bez zásahu (TPN) bylo maximum vlivu lýkožrouta menší a gradace trvala o něco déle v porovnání s místy, kde se proti lýkožroutovi aktivně zasahovalo kácením (TANAP).

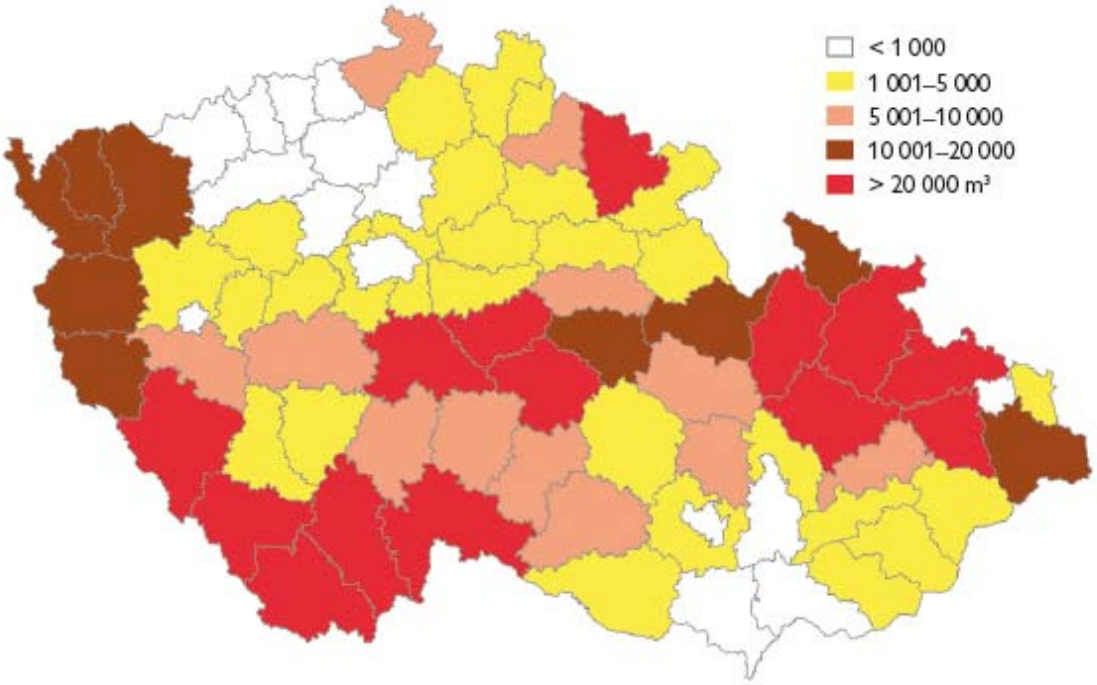

Obr. 8.11: Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech v jednotlivých okresech ČR v roce 2010.

Výše jsou uvedeny dva obrázky z připravované knihy Kindlmann, Matějka, Doležal: Lesy Šumavy, lýkožrout a ochrana přírody (vyjde koncem září 2012).

Karel Matějka, člen Stínové vědecké rady NP Šumava
31. 8. 2012